

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE

Cu privire la exercitarea controlului
constituționalității Decretului Președintelui Republicii
Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995 cu privire la Fondul
Republican de Investiții și Dezvoltare

Nr. 28-a din 21.02.96

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.16/182 din 14.03.1996

* * *

În numele Republicii Moldova

Curtea Constituțională a Republicii Moldova în componența:

Pavel Barbat	- președinte
Nicolae Chiseev	- judecător
Nicolae Osmochescu	- judecător
Gheorghe Susarenco	- judecător-raportor
Ion Vasilati	- judecător

cu participarea doamnei Ludmila Zadorojnii - grefier, a reprezentanților părților - domnului Victor Cecan, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, președintele Comisiei juridice, pentru numiri și imunități - autorul sesizării, reprezentanților Președintelui Republicii Moldova - doamna Olga Poalelungi, director al serviciului acte prezidențiale, și domnul Anatol Ciobanu, consilier prezidențial, conducându-se de articolul 135 alineatul (1) litera a) din Constituția Republicii Moldova, articolul 4 alineatul (1) litera a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolul 16 din Codul Jurisdicției Constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă sesizarea domnului Victor Cecan, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, cu privire la exercitarea controlului constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995 cu privire la Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare.

Sesizarea menționată este înaintată conform articolului 25 litera g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și propune Curții Constituționale în baza articolului 4 din aceeași Lege și articolelor 4 și 62 din Codul Jurisdicției Constituționale să exercite controlul constituționalității Decretului menționat și să se pronunțe asupra constituționalității acestuia.

Prin decizia Curții Constituționale din 1 februarie 1996 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond, fiind inclusă în ordinea de zi a Curții.

Examinând sesizarea în cauză, materialele suplimentare, parvenite la solicitarea Curții Constituționale din partea Guvernului, Băncii Naționale și Ministerului Justiției, audiind argumentele părților expuse în ședința plenară, și analizând corespunderea prevederilor Decretului în cauză cu dispozițiile constituționale, Curtea Constituțională a c o n s t a t a t:

La 17 iulie 1995 Președintele Republicii Moldova a emis Decretul nr. 223 "Cu privire la Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare", prin care Președintele Republicii Moldova, în baza articolelor 33 și 79 din Constituția Republicii Moldova, a decretat că:

- încuviințează inițiativa privind crearea pe lângă Președintele Republicii Moldova a asociației obștești - Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare;
- se aprobă Consiliul de Observatori al Fondului Republican de Investiții și Dezvoltare;
- se susține inițiativa Fondului de a-și constitui bunurile prin antrenarea capitalului investitorilor străini;
- se consideră rațională participarea Fondului la crearea Băncii Comerciale pe Acțiuni de Investiții și Dezvoltare.

În articolul 5 al Decretului se stipulează: "Guvernul în termen de o lună:

- va examina posibilitatea repartizării rezervelor financiare din contul creditelor străine acordate Republicii Moldova pentru sprijinirea programului reformelor necesare Fondului pentru începerea activității sale;

- va soluționa, în modul stabilit, chestiunea de a transmite în folosință Fondului încăperi de serviciu, mijloace de transport și de telecomunicații;

- va obliga ministerele și departamentele să asigure Fondului informația necesară pentru activitatea sa eficientă".

În sesizarea domnului Victor Cecan se solicită recunoașterea neconstituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995 cu privire la Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare pentru motivul că prin acest Decret se atentează la prevederile articolului 6 din Constituția Republicii Moldova care consfințesc principiul de separare a puterilor în stat în putere legislativă, executivă și judecătorească.

Argumentînd cerințele expuse, în sesizare se menționează că prevederile articolelor 1 și 2 din Decretul numit contravin prevederilor articolului 107 din Constituție, conform căruia organele centrale de specialitate ale statului sînt ministerele, iar legislația Republicii Moldova nu atribuie Președintelui țării dreptul de a înființa alte autorități administrative, în scopul conducerii, coordonării și exercitării controlului în domeniul organizării economiei sau în alte domenii, la care se face referință în Decret, Fondul respectiv, creat pe lângă Președintele Republicii Moldova prin articolul 3 al actului normativ atacat, se impune ca o nouă structură a Președinției, ce contravine articolului 95 din Constituție, care prevede că resursele financiare ale acestei structuri se aprobă de către Parlament la propunerea Președintelui țării și se includ în bugetul de stat și, respectiv, Constituția nu prevede o altă modalitate de finanțare a altor structuri ale Președinției Republicii Moldova, iar articolul 5 din Decret contravine prevederilor articolelor 127, 130 și 131 din Constituție, deoarece atît aceasta din urmă, cît și legislația în vigoare nu prevăd o atare modalitate de administrare a proprietății publice, de formare, administrare și utilizare a resurselor financiare ale statului.

În baza argumentelor expuse mai sus, domnul Victor Cecan, deputat în Parlament, care Curții Constituționale să se pronunțe prin hotărîre asupra constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995.

Curtea Constituțională consideră că stabilirea concordanței dispozițiilor actului normativ sesizat cu dispozițiile constituționale implică necesitatea explicării următoarelor prevederi ale Constituției: ale articolului 41, care stabilește un drept fundamental al cetățenilor - dreptul la asociere, și ale articolelor 86,87 și 88, care stipulează atribuțiile Președintelui Republicii Moldova.

Din analiza textului Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995 se desprinde concluzia că actul normativ în cauză a pus temelia formării unei asociații obștești cu denumirea Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare.

Dreptul la asociere, care este un drept fundamental al omului, este consfințit în articolul 41 din Constituția Republicii Moldova. Acest drept prevede posibilitatea cetățenilor de a se asocia, în mod liber, în partide sau formațiuni social-politice, în sindicate sau alte tipuri și forme de organizații: de femei, de tineret și copii, ale veteranilor și invalizilor, societăți științifico-tehnice, de culturalizare și educative, sportive și de cultură fizică, uniuni de creație, asociații de compozitori, fonduri și alte asociații ale cetățenilor, cu scopul de a participa la viața politică, științifică, socială și culturală, sau de a-și realiza o serie de interese legitime comune.

Curtea Constituțională consideră că înțelegerea sferei de aplicare a dispozițiilor constituționale ale articolului 41 din Constituție presupune o delimitare corectă și clară a asociațiilor care

sînt rezultatul exercitării acestui drept și a asociațiilor care sînt rezultatul unor contracte de asociere.

Din textul Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995 se impune concluzia că Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare s-a preconizat ca o asociație obștească, creată în baza articolului 41 din Constituție - ca rezultat al exercitării unei libertăți fundamentale, a asocierii deci de drept constituțional.

Constituția Republicii Moldova stipulează în articolul 77 că Președintele Republicii Moldova este șeful statului și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

Principalele atribuții ale Președintelui sînt stabilite în articolele 82-87 din Constituție, conform domeniilor fundamentale de conlucrare cu Guvernul și Parlamentul, atribuțiile în domeniul politicii externe și apărării, iar articolul 88 stabilește alte atribuții ale Președintelui țării, necesare pentru asigurarea activității statului.

Pornind de la atribuțiile acordate prin Constituție Președintelui țării, Curtea Constituțională consideră că șeful statului este în drept să asigure respectarea drepturilor și intereselor legale ale asociațiilor obștești și, în corespundere cu prevederile Constituției, să garanteze condițiile de realizare a sarcinilor lor statutare.

Curtea Constituțională consideră că stipulările Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995, prin care se aprobă crearea Consiliului de Observatori al unei asociații obștești, se susține inițiativa acestei asociații de a-și constitui bunurile prin antrenarea capitalului investitorilor străini și se consideră rațională participarea Fondului la crearea Băncii Comerciale pe Acțiuni de Investiții și Dezvoltare, contravin articolului 41 din Constituție, care prevede libera exprimare a voinței cetățenilor asociați în formațiuni obștești, reieșind din faptul că asociația obștească este o asociație benevolă de sine stătătoare a cetățenilor, creată în baza comunității de interese profesionale, culturale etc.

Aceste prevederi ale Decretului amintit nu se încadrează nici în limitele cadrului juridic existent, ce reglementează relațiile sociale referitor la modul de înființare a asociațiilor obștești, drepturile și condițiile de activitate a acestora.

Pornind de la prevederile constituționale, se consideră inacceptabilă imixtiunea organelor de stat și a persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea asociațiilor obștești, exceptînd cazurile prevăzute de lege, după cum este inacceptabil și amestecul asociațiilor obștești în activitatea organelor de stat și a persoanelor cu funcții de răspundere.

Cadrul juridic existent nu prevede posibilitatea ca șeful statului să creeze pe lîngă Președintele Republicii Moldova asociații obștești, deoarece aceasta ar pune formațiunile obștești în condiții inegale.

Curtea Constituțională consideră că dreptul cetățenilor Republicii Moldova la libera asociere în asociații neguvernamentale și egalitatea acestor asociații în fața legii rezultă direct din dispozițiile articolului 41 din Constituție. Stipulările articolului 1 ale Decretului nr. 223 din 17 iulie 1995, prin care se încuviințează inițiativa de creare pe lîngă Președintele Republicii Moldova a asociației obștești Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare, aduce atingere atît dreptului cetățenilor la libera asociere, cît și egalității asociațiilor obștești în fața legii și, prin urmare, vin în contradicție cu prevederile Constituției.

Curtea Constituțională nu pune la îndoială dreptul Președintelui Republicii Moldova de a da indicații și de a consulta Guvernul în diferite probleme, drept consfințit, de altfel, și în articolul 83 din Constituție. În cazul dat însă neconstituționalitatea articolelor 1-4 din Decretul nr. 223 din 17 iulie 1995 atrage după sine neconstituționalitatea articolului 5 al Decretului amintit, prin care

Guvernului i se dă unele indicații în problema dată.

Examinînd informația parvenită din partea Guvernului și Băncii Naționale a Moldovei despre măsurile întreprinse întru executarea Decretului menționat și informația Ministerului Justiției al Republicii Moldova despre faptul că acesta nu a înregistrat Statutul Fondului Republican de Investiții și Dezvoltare, Curtea Constituțională consideră că emiterea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995 nu a avut efectiv consecințe juridice. Avînd în vedere considerentele expuse, în temeiul articolului 140 din Constituția Republicii Moldova, articolului 1 din Legea cu privire la Curtea Constituțională,

Pentru motivele menționate,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Constată că Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 223 din 17 iulie 1995 cu privire la Fondul Republican de Investiții și Dezvoltare este neconstituțional.

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării, este definitivă și nu poate fi atacată.

3. Prezenta hotărîre va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 10 zile de la data adoptării.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT